

dejí) – a tentokrát nejen ve Slavkovském lese. Rok 2005 většině orchidejí v našem kraji opravdu přál, a tak nám letošní vegetační sezóna přinesla řadu velice příjemných překvapení.

Poprvé jsme se sešli v polovině května u Těšova, abychom zde zjistili počet kvetoucích „kukaček“ – vzácného druhu orchideje, nazývaného správně vstavač kukačka - *Orchis morio*. Ani letos nebylo sčítání vůbec jednoduché, avšak o to příjemnější - oproti předešlému roku zde totiž kvetoucích rostlin opět výrazně přibýlo. V pozdním odpolední jsme nakonec došli k úctyhodnému číslu 2 850. Zdejší populace kukaček tak bezpochyby patří k jedněm z největších v Čechách.

Následující týden jsme se vypravili na známé Louky pod Vladařem a ve spolupráci s ČSOP Žlutice se i zde pokusili kukačky spočítat. V nepřehledném křovinatém terénu jsme nakonec napočítali celkem 357 exemplářů na třech mikrolokality (298, 35 a 24 jedinců). Vzhledem k tomu, že orchideje zde již odkvétaly a mohli jsme tak některé rostliny přehlédnout, lze očekávat, že skutečný počet kvetoucích jedinců byl o něco málo vyšší. Přesto je nepochybné, že zde oproti minulým rokům vstavačů velmi výrazně ubylo a je zapotřebí na lokalitě bezodkladně provést řadu managementových opatření, především vyřezat náletové dřeviny.

Vstavače kukačky se mi letos podařilo ověřit ještě na lokalitě u Milíkova, kde patrně stále přežívá několik exemplářů (letos 1 kvetoucí) a v PP Pístovská louka (2 kvetoucí exempláře).

Příjemným překvapením je rovněž prosperující populace vstavače mužského (*Orchis mascula*) u obce Prameny, kde jsem koncem května napočítal 51 rostlin (oproti 6 v roce 2003 a 27 v roce 2001). Jako poměrně vitální se po

letošním pozorování jeví i populace na loukách pod Pluhovým borem, kde letos kvetlo rovných 20 rostlin (oproti pouhým 2 v loňském roce).

Počátkem června na loukách nad Bečovem i letos vykvetly velice vzácné vstavače osmahlé (*Orchis ustulata*) - letos pouze 2 exempláře (v loňském roce kolem 10).

V červnu a červenci ozdobily stráně nad Těšovem další vzácné druhy orchidejí – vemeníček zelený (*Coeloglossum viride*) a pětiprstka žežulník (*Gymnadenia conopsea*) - a opět tak potvrdily unikátnost této lokality. Hojně zde kvetly i běžnější orchideje – vemeník dvoulistý (*Platanthera bifolia*), bradáček vejčitý (*Listera ovata*) a vstavač májový (*Dactylorhiza majalis*).

Rád bych touto cestou ještě jednou poděkoval všem, kteří se sčítání orchidejí již pravidelně účastní – především Saše Masopustové, Anně Bucharové, Hance Kožíškové, Jaromíru Bartošovi, Jirkovi Brabcovi, Václavu Lupínkovi a dalším, bez kterých by se tyto cenné botanické údaje patrně nikdy nepodařilo získat. Díky. Snad zase za rok...

Přemysl Tájek a Anna Bucharová

## **Nová lokalita hořce hořepníku ve Slavkovském lese**

Mezi nejvzácnější rostliny Slavkovského lesa patří bezpochyby hořec hořepník (*Gentiana pneumonanthe*, obrázek na vnitřní straně obálky). Až do letošního roku byla na území celé CHKO známa jen jediná lokalita tohoto druhu - nedaleko obce Český Chloumek, asi 8 km SV od Bečova nad Teplou. To se nám však podařilo změnit v polovině

srpna při průzkumu Přírodní památky Hořečková louka na Pile. Kromě hořečků drsných (*Gentianella obtusifolia* ssp. *sturmiana*), podle kterých bylo chráněné území nazváno, se nám zde totiž podařilo nalézt také dva kvetoucí exempláře hořečníků.

Hořece hořečnický jsou s hořečky příbuzné (oba druhy patří do čeledi hořcovitých – *Gentianaceae*), ale svým vzhledem se od nich výrazně liší. Nejvýraznějším rozdílem je barva a tvar květů – hořečky mívají bohatá květenství fialovorůžových květů, zatímco hořeční-

ky mívají často jen 2-5 květů, které jsou však větší a mají sytě azurově modrou barvu. Hořečky jsou také menšího vzrůstu - obvykle dosahují max. 30 cm, kdežto hořečnický dorůstají 40-50 cm. Liší i v délce života - hořečky jsou dvouleté, hořečnický víceleté.

Tento zajímavý nález opět potvrdil smysl a důležitost opatření, která v území zajišťuje Správa CHKO Slavkovský les – každoroční kosení a přepásání stádem ovcí tak, aby se zde způsob hospodaření co nejvíce podobal využívání krajiny v minulosti. A potvrdil i výjimečnou zachovalost rostlinných společenstev, která se na Hořečkové louce nacházejí. Kdo ví, jaká zajímavá překvepaní nám tato unikátní lokalita ještě ukrývá...

Petr Krása

## Hnízdní kolonie břehulí říčních na Sokolovsku

Začátkem roku 2005 byla v Sokolovské pánvi vyhlášena nová přechodně chráněná plocha (PCHP Silvestr) z důvodu ochrany výrazných a ojedinělých geologických a geomorfologických jevů, a také z důvodu přirozeného výskytu hnízdní kolonie břehule říční (*Riparia riparia*).

Lokalita se nachází přibližně při severně orientovaných svazích pánve západně od města Březová, a to nad usazovací nádrží elektrárny Tisová (ETI). Zde se v habartovských vrstvách vytvořily četné erozní strouhy, ronové rýhy a dlouhé erozní strže doprovázené dalšími geomorfologickými útvary, často pestrými „mikroútvary“ měnícími se v krátkém časovém úseku. Hluboká eroze zde vytvořila zemní pyramidy tvaru „badlands“, některé stěny strží jsou



Hořeček hořečnický (*Gentiana pneumonanthe*)